

Vilniaus universitetas
Medicinos fakultetas

STUDENTŲ MOKSLINĖS VEIKLOS TINKLO LXXVI KONFERENCIJA

Vilnius, 2024 m. gegužės 13–17 d.

PRANEŠIMŲ TEZĖS

Leidinį sudarė

VU MF Moklso ir inovacijų skyriaus

inovacijų specialistas Kristijonas PUTEIKIS ir

administratorė Rima DAINORAVIČIENĖ

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

2024

Mokslo komitetas:

doc. dr. Valdemaras Jotautas
dr. Diana Bužinskienė
prof. dr. Violeta Kvedarienė
prof. dr. (HP) Saulius Vosylius
prof. habil. dr. (HP) Gintautas Brimas
Indrė Sakalauskaitė
Laura Lukavičiūtė
dr. Agnė Abraitienė
doc. dr. Jūratė Pečeliūnienė
prof. dr. Vaiva Hendrixson
doc. dr. Ieva Stundienė
prof. dr. Eglė Preikšaitienė
doc. dr. Birutė Zablockienė
prof. dr. Pranas Šerpytis
Artūras Mackevičius

dr. Žymantas Jagelavičius
doc. dr. Agnė Kirkliauskienė
prof. dr. Marius Miglinas
Žilvinas Chomanskis
doc. dr. Kristina Ryliškienė
prof. dr. Vilma Brukienė
doc. dr. Saulius Galgauskas
Andrius Žučenka
doc. dr. Birutė Brasiūnienė
doc. dr. Jaunius Kurtinaitis
prof. dr. Eugenijus Lesinskas
doc. dr. Goda Vaitkevičienė
prof. dr. Alvydas Navickas
doc. dr. Rima Viliūnienė
prof. dr. (HP) Edvardas Danila

prof. dr. Nomedą Rima Valevičienė
Teresė Palšytė
doc. dr. Vytautas Tutkus
doc. dr. Danutė Povilėnaitė
dr. Viktorija Andrejevaitė
prof. dr. Robertas Stasys Samalavičius
dr. Agnė Jakavonytė-Akstinienė
doc. dr. Jurgita Stasiūnienė
dr. Arnas Bakavičius
prof. dr. Gilvydas Verkauskas
prof. dr. Sigitą Lesinskienė
doc. dr. Marija Jakubauskienė
prof. dr. (HP) Janina Tutkuvienė

Organizacinis komitetas:

Kristina Marcinkevičiūtė
Viktorija Rakovskaitė
Austėja Grudytė
Justina Semenkovaitė
Matas Žekonis
Rokas Žekonis
Milvydė Marija Tamutytė
Augustė Senulytė
Miglė Miglinaitė
Rokas Bartuška
Damian Luka Mialkowskyj
Karina Mickevičiūtė
Jovita Patricija Druta
Emilija Šauklytė

Austėja Račytė
Tadas Abartis
Mindaugas Smetaninas
Rafal Sinkevič
Gerda Šlažaitė
Kamilė Čeponytė
Einis Novičenko
Benas Matuzevičius
Gabriela Šimkonytė
Ieva Ruzgytė
Milda Mikalonytė
gyd. rez. Valentinas Kūgis
gyd. rez. Gabrielė Bielinytė
Vėjas Vytautas Jokubynas

Deivilė Kvaraciejūtė
Julija Pargaliauskaitė
Paulius Montvila
Rūta Bleifertaitė
Alicija Šavareikaitė
Julija Kondrotaitė
Gediminas Gumbis
Joana Leščevskaja
Gabrielė Bajoraitė
Augustinas Stasiūnas
Odeta Aliukonytė
Robertas Basijokas
Elvin Francišek Bogdzevič

ISSN 2783-7831 (skaitmeninis PDF)

© Tezių autoriai, 2024

© Vilniaus universitetas, 2024

PSICHIKOS SUTRIKIMŲ SEZONIŠKUMAS VAIKŲ IR PAAUGLIŲ AMŽIUJE

Darbo autorius. Gabija VENCLOVAITĖ, VI kursas; Ieva VANAGAITĖ, VI kursas.

Darbo vadovas. Prof. dr. Sigita LESINSKIENĖ, VU MF Klinikinės medicinos institutas, Psichiatrijos klinika.

Darbo tikslas. Apžvelgti mokslinę literatūrą apie sezoniškumą ir psichikos sveikatą, išnagrinėti sezoniškumo įtaką psichikos sutrikimams vaikų ir paauglių amžiuje.

Darbo metodika. Literatūros apžvalga vykdyta naudojantis PubMed duomenų baze. Naudoti raktažodžių deriniai anglų kalba: „mental disorder“, „mental disease“, „mental illness“, „seasonality“, „child“, „adolescent“. Rasti 66 straipsniai, peržiūrėjus ir atmetus netinkamas publikacijas (dėl netinkamos temos, tiriamųjų amžiaus neatitikimo ir/ar naudotos literatūros giminingumo). Įtraukti 10 pilno teksto straipsniai anglų kalba, publikuoti 2013–2023 metais. Išskirti tam tikri psichiniai sutrikimai: aktyvumo ir dėmesio (3 šaltiniai), valgymo sutrikimai (1 šaltinis), nerimas ir depresija (3 šaltiniai), suicidinės mintys bei ketinimai (3 šaltiniai).

Rezultatai. Pastebėta, kad vaikų apsilankymai asmens sveikatos priežiūros įstaigoje (ASPI) dėl psichikos sutrikimų pasižymi sezoniškumu: rudenį ir pavasarį jų būna daugiau, o vasarą – mažiau. 5–17 metų amžiaus vaikų tarpe pastebėta ir tam tikrų psichinių sutrikimų tendencija: daugiausia apsilankymų buvo dėl depresijos sutrikimų, minčių apie savižudybę ar savižalos, patiriamo streso bei psichoaktyvių medžiagų vartojimo. Sutrikimai, labiausiai susiję su padidėjusia aplinkos temperatūra, skyrėsi pagal amžiaus grupes: vaikams (6–11 m.) dažniausiai pasireiškė elgesio sutrikimai, kai tuo tarpu paaugliams (12–17 m.) – nerimas ir depresija. Rudenį daugiausia kreiptasi dėl elgesio ir emocijų sutrikimų.

Aktyvumo ir dėmesio sutrikimas (ADS). Sezoniškumas yra reikšmingai susijęs su ADS simptomatika tarp ADS – nedėmesingumo tipą turinčių pacientų – nedėmesingumas buvo reikšmingai mažesnis vasaros laiku lyginant su žiema. Ispanijoje atliktame tyrime pastebėta, kad ADS diagnozavimas pasiskirsto pagal sezoniškumą: daugiausiai šis sutrikimas diagnozuojama vasario–kovo mėnesiais, o mažiausiai – vasarą.

Valgymo sutrikimai. Valgymo sutrikimų, ypač nervine anoreksija (NA) sergančiųjų, simptomų intensyvumui įtakos turi metų laikų kaita. Vokietijoje atlikto tyrimo duomenimis, pacientų, hospitalizuotų šaltuoju metų laiku, KMI buvo mažesnis. Šis sezoninis skirtumas nustatytas tik pacientams, sergantiems ribojančio tipo NA. Manoma, kad simptomų intensyvumą veikiau lėmė ne keturi metų laikai, o šiltasis ir šaltasis sezonai.

Depresija ir nerimas. Jungtinės Karalystės duomenimis stebimas ryškus sezoninis dėsningumas 14–18 m. asmenų tarpe – didžiausias antidepresantų kiekis išrašomas rudenį. Tyrimuose rasta, kad paauglių tarpe depresija dažniau pasireiškia žiemą nei

vasarą. 14–18 metų paauglių sergamumas depresija nuo sausio iki rugpjūčio mėn. mažėjo, vėliau didėjo ir lapkričio mėn. pasiekė aukščiausią lygį. Abiejų lyčių paaugliams antidepresantai buvo dažniau skiriami pavasarį bei rudenį. Paauglėms mergaitėms vaisių skyrimo pikas stebėtas ir gruodžio mėnesį. Didžiausias nerimo lygis buvo stebimas rugsėjo–lapkričio mėnesiais 14–18 metų amžiaus grupėje. Jungtinėse Amerikos valstijose žiemos ir pavasario mėnesiais konsultacijų skaičius dėl funkcinio pilvo skausmo padidėjo lyginant su vasara.

Suicidinės mintys bei ketinimai. Jungtinėse Karalystėje vaikų ir paauglių tarpe padidėjusi savižudybių bei savižalos rizika yra stebima visus mokslo metus. 14–18 m. paauglės mergaitės linkusios nustoti žalotis liepos ir rugpjūčio mėnesiais, tuo tarpu toks dėsniumas nebuvo stebėtas vaikinų tarpe. Kai kuriuose tyrimuose, atliktuose tropinio klimato šalyse, pastebėta, kad rizika gali būti padidėjusi ir vasarą, esant didelėms karščių bangoms bei drėgmei.

Išvados. Įvairiuose tyrimuose stebimos tam tikros su sezoniškumu susijusios psichinių sutrikimų pasireiškimo ar paūmėjimo tendencijos, tačiau iki šiol mokslinių tyrimų rezultatai yra gana prieštaringi, mažai mokslinių straipsnių šia tema. Vaikų ir paauglių tarpe šis dėsniumas iš dalies susijęs su išskirtiniu mokslo metais patiriamu stresu ir jo poveikiu vaikų psichinei sveikatai.

Raktažodžiai. Sezoniškumas; psichikos sutrikimai; vaikai; paaugliai.